

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

ME ./ riksåklagaren ang. försök till grov misshandel m.m.

(Göta hovrätts dom den 17 december 2019 i mål B 1742-19).

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandet. Svaret ska särskilt avse frågan om straffvärdebedömningen vid försök till grov misshandel.

Jag vill anföra följande

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bakgrund

ME åtalades för försök till synnerligen grov misshandel bestående i att han uppsökt målsäganden i dennes bostad i avsikt att tillfoga honom bestående kroppsskada. I denna avsikt hade han medfört utrustning i form av bl.a. avbitartänger, kniv, silvertejp och buntband samt en batong. ME har utdelat ett flertal slag med batong mot målsäganden som dock lyckades värja sig. Ett par av slagen träffade målsägandens arm och bål, vilket orsakade honom smärta och blåmärken. Gärningen avbröts genom att målsäganden spredde ME i ansiktet med färg. Fara för brottets fullbordan har förelegat eller endast varit utesluten genom en tillfällig omständighet utanför gärningsmannens kontroll.

Domstolarna har funnit det utrett att ME haft för avsikt att slå sönder målsägandens knäskål och därigenom märka honom för livet samt att han för detta ändamål haft med batong, buntband och silvertejp.

Tingsrätten, som fann att ME skulle dömas för försök till synnerligen grov misshandel, bestämde påföljden till fängelse i 3 år och 6 månader.

Tingsrätten uttalade följande i fråga om brottets rubricering.

Som redan framgått anser tingsrätten inte visat att ME hade något annat uppsåt än det han vidgått nämligen att slå sönder [målsägandens] knäskål och därigenom ”märka honom för livet” samt att han medförde buntband och silvertejp till

[målsägandens] bostad i syfte att bemäktiga sig honom på ett sätt som gjorde att det blev lättare att utföra det uppdrag som han vidgått att han hade.

Försvaret har hävdat att även om ME hade lyckats fullfölja sitt uppsåt att slå sönder [målsägandens] knäskål är det inte säkert att [målsäganden] därför skulle ha drabbats av livslång invaliditet. Han har hänfört sig till uttalanden på vårdguiden 1177 för att göra sin hypotes sannolik.

I detta fall var gärningen överlagd och det klara syftet med att uppsöka [målsäganden] i hans bostad sent en kväll var att ”märka honom för livet”, dvs. att invalidisera honom. ME har till polisen uppgett att han tänkte använda ”brute force”, dvs. råstyrka. Detta är en försvårande omständighet vid bedömningen av hur allvarlig gärningen är. Den tilltänkta misshandeln skulle ske i målsägandens bostad efter att denne hade oskadliggjorts med de hjälpmedel som gärningsmannen medförde till platsen. Eftersom gärningen inte kom till fullbordan måste bedömningen av försöket ske mot bakgrund av det uppsåt som gärningsmannen hade. Med bestående kroppsskada i fråga om synnerligen grov misshandel menas enligt lagens förarbeten en svår kroppsskada, t.ex. förlust av synen, kvarstående förlamning och bestående hjärnskada. Det finns en uppenbar risk för invalidiserande skador efter att en knäskål har krossats med hjälp av ett tillhygge och under former som här var tänkta att ske. Därigenom är skadan till följd av en krossad knäskål att se som allvarligare och mer invalidiserande än t.ex. förlusten av en del av ett finger. Bedömningen i detta fall ska ske mot den bakgrunden att uppsåtet från gärningsmannen var att [målsäganden] skulle tillfogas en bestående svår kroppsskada.

Enligt 23 kap 1 § brottsbalken gäller att om någon har påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, ska han i de fall särskilt stadgande givits om detta dömas för försök till brottet, om fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten. I 3 kap 11 § brottsbalken sägs att för försök till bl.a. sådan misshandel som inte är ringa döms det till ansvar enligt 23 kap.

I det här fallet var omständigheterna sådana att fara för brottets fullbordan förelåg eller var utesluten endast genom en tillfällig omständighet utanför gärningsmannens kontroll. Med hänsyn till det anförda ska gärningen bedömas som försök till synnerligen grov misshandel.

ME yrkade i hovrätten att gärningen skulle rubriceras som försök till grov misshandel. Åklagaren motsatte sig att tingsrättens dom skulle ändras.

Enligt hovrätten saknades det närmare bevisning om skadan skulle bli livsvarig. Hovrätten, som därför ändrade rubriceringen till försök till grov misshandel, bestämde påföljden till fängelse i 3 år.

Vid straffvärdebedömningen har hovrätten som försvårande omständigheter beaktat att ME mot betalning åtagit sig att utföra misshandeln på uppdrag av annan, att gärningen var välplanerad, att ME uppsökt målsäganden i dennes bostad för att utföra en allvarlig misshandel samt att han medfört utrustning för att kunna utföra misshandeln.

Överklagandet till Högsta domstolen

ME yrkar att påföljden ska sättas ned. Han gör gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande och därvid uttalar sig i frågan hur straffmätningen ska göras vid försök till misshandel som innefattar svår kroppsskada vid fullbordat brott.

Prövningstillstånd

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få sitt överklagande prövat kan således inte ligga till grund för prövningstillstånd i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har i NJA 2015 s. 702 gjort vissa vägledande uttalanden när det gäller straffvärdebedömningen vid försöksbrott (i det fallet försök till mord). Högsta domstolen uttalar därvid följande (p. 78)

Straffvärdet av ett försöksbrott är normalt lägre än straffvärdet av motsvarande fullbordade brott. Inom ramen för den tillämpliga straffskalan påverkas straffvärdet av försöksbrott av flera faktorer. En sådan är hur stor den konkreta faran har varit för att handlingen skulle leda till brottets fullbordan. En annan är hur långt handlandet har fortskridit. Har gärningsmannen gjort allt som krävs för att den brottsliga effekten ska inträda är straffvärdet ofta högre än om det har återstått något för gärningsmannen att göra för att brottet ska bli fullbordat. Även vilken form av uppsåt som har förelegat kan ha betydelse.

Enligt min uppfattning ligger hovrättens straffvärdebedömning i detta mål helt i linje med vad Högsta domstolen sålunda uttalat. Jag instämmer i hovrättens bedömning i denna del.

Jag vill dock framhålla att jag inte instämmer i hovrättens bedömning när det gäller brottets rubricering. I den delen ansluter jag mig till vad tingsrätten uttalat. För det fall prövningstillstånd meddelas har jag därför för avsikt att begära att Högsta domstolen rubricerar gärningen som försök till synnerligen grov misshandel, vilket är fullt möjligt så länge själva påföljdsbestämningen inte står i strid med förbudet mot reformatio in pejus.

Enligt min uppfattning bör således utgångspunkten vid straffvärdebedömningen vara att brottet ska rubriceras som försök till

synnerligen grov misshandel, vilket innebär att målet i sig torde vara mindre väl lämpat för en prövning i Högsta domstolen.

Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd meddelas.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum

Åklagarkammaren i Växjö (AM-15263-19)

Vice chefsåklagaren Lise-Lotte Norström

Kammaråklagaren Anna-Karin von Schoultz